

VERTINIMO MODELIS, SKIRTAS GERIAUSIAI DIRBANČIŲ MOKYKLŲ ATRANKAI

Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra

Vaidas Bacys
Sigitas Balčiūnas
Antanas Špečkauskas

Turinys

Įvadas	2
Vertinimo modelis, skirtas geriausiai dirbančių mokyklų atrankai	3
Pagrindiniai rodiklių sudarymo principai.....	3
Vertinamų mokyklų veiklos aspektų sąrašas.....	0
Nacionalinė „geros mokyklos“ atranka	0
Mokyklų kategorijos	0
Dalyvavimas nacionalinėje geriausiai dirbančių mokyklų atrankoje.....	0

Įvadas

2013 m. spalio 22 d. buvo pasirašyta sutartis tarp fizinių asmenų Vaido Bacio, Sigito Balčiūno ir Antano Špečkausko veikiančių jungtinės veiklos sutarties pagrindu ir Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (toliau – NMVA) Paslaugų pirkimo sutartis Nr. PS-122. Vadovaujantis Sutartyje ir Pirkimo dokumentuose nustatytais įpareigojimais, teikiame:

- ataskaitą dėl vertinimo modelio, skirto geriausiai dirbančių mokyklų atrankai;
- vertinamų mokyklų veiklos aspektų sąrašą;
- vertinamų mokyklų kategorijas.

Vertinimo modelis, skirtas geriausiai dirbančių mokyklų atrankai

Vienas iš šiuolaikinių švietimo kokybės tobulinimo metodų yra viešas mokyklos pasiekimų pripažinimas, atskleidžiantis geruosius pavyzdžius ne tik švietimo bendruomenei, bet ir plačiajai visuomenei. Bendrojo ugdymo mokyklos, dalyvaujančios geriausiai dirbančių mokyklų konkurse, turi akstiną ne tik informuoti aplinkinius apie savo pasiekimus, bet ir vystyti savo, kaip geros mokyklos koncepciją, įsivertinant atitiktį *Geros mokyklos* modelyje išskirtiems bruožams. Geriausiai dirbančių mokyklų atranką organizuoja Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra.

Vertinimo modelį, skirtą geriausiai dirbančių mokyklų atrankai sudaro: 1) geriausiai dirbančių mokyklų atrankos rodikliai, parengti remiantis *Geros mokyklos* koncepcija ir iš esmės atitinkantys modelyje išskirtus devynis geros mokyklos bruožus, 2) mokyklų klasifikacija į vertintinas grupes, 3) geriausiai dirbančių mokyklų atrankos procedūra.

Pagrindiniai rodiklių sudarymo principai

Geriausiai dirbančių mokyklų atrankai naudojama 15 rodiklių sistema. Sudarant rodiklių sistemą, buvo taikomi šie rodiklių parinkimo kriterijai:

Rodikliai atitinka *Geros mokyklos* koncepciją, atspindi *Geros mokyklos* bruožus. Dauguma rodiklių tiesiogiai išreiškia mokyklos misijos įgyvendinimą: mokykloje sudarytas sąlygas asmenybės ūgčiai, organizuojant dialogišką, tyrinėjantį mokymąsi bei saviraiškų mokinių dalyvavimą mokyklos gyvenime (neiškiriant formalaus/neformalaus ugdymo pobūdžio). Tokie mokyklos veiklos kokybę lemiantys veiksniai, kaip darbuotojų profesionalumas, mokyklos kolektyvo atitiktis besimokančios organizacijos bruožams, įgalinančios lyderystės požymiai vertinami kontekstualiai, siejant juos su išoriškai stebimais mokyklos veiklos rezultatais.

Rodikliai yra paprasti ir suprantami. Parenkant rodiklius vengiama sudėtingai apskaičiuojamų, integruotų indeksų. Kiekvienas rodiklis turi savo matavimo vienetą, jo reikšmė vertinant yra perskaičiuojama į trijų balų skalę. Siekiant geriau atskleisti esmę, rodiklių lentelėje pateikiamas kiekvieno rodiklio paaiškinimas (skiltis „ką rodo“) ir pastabos.

Rodikliai yra tarpusavyje suderinti. Kiekvienam rodikliui yra nurodoma vertinama sritis, atitinkanti skirtingus *Geros mokyklos* bruožus. Rodikliai yra įvairūs, apimantys skirtingas mokyklos veiklos sritis, tačiau iš esmės nukreipti į mokyklos misijos įgyvendinimą, pereinant nuo *švietimo visiems prie švietimo kiekvienam*.

Rodiklių skaičius yra optimalus. Parenkant rodiklius, siekiama minimizuoti jų skaičių ir maksimizuoti teikiamos informacijos kiekį. Iš viso teikiama 15 rodiklių. Siekiant optimalumo, yra keletas rodiklių, kurie atskleidžia ne vieną, o du geros mokyklos aspektus.

Rodiklius paprasta ir nebrangu surinkti. Daugumą rodiklių teikia mokykla, tačiau jų surinkimas nereikalauja daug laiko išteklių ir pastangų: informacija apie juos mokykloje yra renkama (nors ne visuomet sisteminama ir vertinama). Dokumentų, pagrindžiančių mokyklos įgyvendinamų socialiai orientuotų programų kokybę, renginių edukacinį kryptingumą, originalių edukacinių

erdvių panaudojimą, rengimas daug laiko neturėtų užimti, nes jų apimtis – vienas puslapis. Mokinių ir jų tėvų apklausa atliekama pasitelkus IQES aplinką. Dalį rodiklių teikia NEC, NMVA, SPPC.

Rodikliai yra savalaikiai. Jie mąstomi kaip atvira sistema, atitinkanti artimąją ugdymo(-si) mokykloje kaitos perspektyvą, kurią išreiškia *Geros mokyklos* koncepcija. Pasikeitus sąlygoms, dalis rodiklių gali būti keičiami naujais. Pavyzdžiui, atsiradus galimybei įvertinti mokyklos mokinių pažangą (atliekant standartizuotus testus) ir susieti ją su mokyklos socialine aplinka, į rodiklių sistemą tikslinga įtraukti pažangos matą. Nėra rodiklių sistemos, kuri tiktų visiems atvejams ir visiems laikams.

Rodikliai orientuoja mokyklą į kaitą. Pateikiami rodikliai, kurių pasiekimui gali būti panaudotos įvairios strategijos, neužkertamas kelias bet kokiai mokyklos veiklai, kuri duotų naudos mokiniui. Rodikliai orientuoja mokyklas būti veržliomis, versliomis, kūrybiškomis, novatoriškomis, matančiomis aiškų savo pastangų tikslą.

Rodiklių sistema nėra tradicinė. Pateikti rodikliai verčia mokyklas diskutuoti apie Geros mokyklos sampratą, ieškoti alternatyvių geros mokyklos požymių. Pavyzdžiui, vertinant mokyklos mokinių mokymosi pasiekimus, atsakyta formalių indikatorių, tokių kaip mokymosi pasiekimų lygis, nes, kaip rodo pasiekimų tyrimai (tiek nacionalinių, tiek ir tarptautinių), pasiekimai priklauso ne tik nuo mokyklos veiklos, bet ir nuo gyvenamosios vietovės, kurioje yra mokykla, tipo, konkrečią mokyklą pasirinkusių mokinių šeimos socialinio statuso. Siūlomi alternatyvūs mokymosi pasiekimų rodikliai, yra skirti atskleisti mokyklos dėmesį mokinių mokymosi rezultatams, įrodymais pagrįstą mokymą. Atliepiant kriterijumi grįsto mokymosi pasiekimų vertinimo paradigmai, nustatomos sąsajos tarp standartizuoto vertinimo (PUP ir Brandos egzaminai) ir mokytojo vertinimo. Nemaža diskusijų susilaukė tokie rodikliai, kaip *Finansinės savivaldybės paramos ugdymo procesui tobulinti dydis*, *Straipsnių apie mokyklą vietos spaudoje skaičius*.

Rodiklių skaidrumas. Mokykla pati renka, apibendrina ir teikia informaciją apie daugelį sistemos rodiklių, todėl visuomet yra galimybė pateikti netikslią, sąmoningai ar nesąmoningai padėtį iškreipiančią informaciją. Sudarant rodiklius, buvo remiamasi prielaida, kad Gerai mokyklai teisingos informacijos atskleidimas ir pateikimas yra vertybė.

Vertinamų mokyklų veiklos aspektų sąrašas

Nr.	Vertinama sritis	Rodiklis	Ką rodo	Matavimo vnt.	Perskaičiavimas skalėje nuo 0 iki 3	Duomenų teikėjas	Įrodymų sąrašas
1	Asmenybės augimas (ūgtis)	Mokinių ir jų tėvų, gerai ir labai gerai vertinančių mokyklos veiklą ugdant mokinių asmenybės, dalis	Tėvų ir mokinių požiūrį į mokyklos įtaką mokinių asmenybinei brandai	proc.	Gavus mokyklų duomenis, nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3	Mokykla	Parengtos anketos tėvams ir mokiniams, kurios apims svarbius geros mokyklos aspektus. Apklausa administruojama naudojant IQES aplinką.
2	Asmenybės augimas (ūgtis)	NEC parengtų diagnostinių testų mokymosi pasiekimų 4 ir 8 klasėje vertinimui taikymas	Mokyklos/mokytojų dėmesį mokymosi rezultatams, mokinių pasiekimų stebėjimą ir įrodymais pagrįstą mokymą	Taiko / Netaiko	0 balų - mokykla netaiko diagnostinių testų 1 balas - mokykla per pastaruosius 3 metus bent 1 kartą taikė diagnostinius testus 2 balai - mokykla per pastaruosius 3 metus 2 kartus pamečiui taikė diagnostinius testus 3 balai - mokykla per pastaruosius 3 metus kasmet taikė diagnostinius testus.	Mokykla	Vizito į mokyklas metu bus domimasi, kaip diagnostinių testų rezultatai buvo panaudoti priimant sprendimus. Laikoma, kad mokykla taiko testus tuomet, kai testai buvo taikyti kasmet pastaruosius 3 metus.
3	Asmenybės augimas (ūgtis)	Vidutinis pasirinktų laikyti egzaminų skaičius, tenkantis vienam abiturientui	Mokyklos pasitikėjimą savo veiklos rezultatais, mokinių aspiracijas (siekius)	vnt.	Gavus mokyklų duomenis nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3	NEC	Mokykla skatina kiekvieną abiturientą siekti asmeninės karjeros.
4	Asmenybės augimas (ūgtis)	Mokinių, kurių metinis pažymys atitinka PUP ir BE vertinimą (grupuojant pagal 3 pasiekimų lygius), dalis	Mokyklos taikomo mokinių vertinimo objektyvumą.	proc.	Gavus mokyklų duomenis, nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3	NEC	Skaičiuojama pasiekimų lygmens, nustatyto remiantis PUP ir BE įvertinimu ir pasiekimų lygmens, nustatyto atitinkamų metinio vertinio pažymių pagrindu, sutapimų procentas. BE yra lyginama tik pagal A lygio programą besimokiusių mokinių

							pažymiai.
5	Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime	Mokinių ir jų tėvų, gerai ir labai gerai vertinančių klasės ir mokyklos mikroklimatą, dalis	Mokinių savijautą mokykloje.	proc.	Gavus mokyklų duomenis, nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3	Mokykla	Parengtos anketos tėvams ir mokiniams, kurios apims svarbius geros mokyklos aspektus. Apklausa administruojama naudojant IQES aplinką.
6	Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime	Mokyklos įgyvendinamų socialiai orientuotų prevencinių programų kokybė	Sisteminį požiūrį į socialinių problemų sprendimą, bendruomeniškumo puoselėjimą.	balai	Mokyklos pateikia ne daugiau kaip 3 programų aprašymus. Už kiekvieną ekspertų nuomone kryptingai pasirinktą ir gerai įgyvendinamą programą skiriamas 1 balas. Iš viso skiriami ne daugiau kaip 3 balai.	SPPC	Mokykla įgyvendina ne mažiau, kaip 1 ir ne daugiau kaip 3 socialiai orientuotas prevencines programas. Pateikiamas ne ilgesnis, kaip vieno puslapio aprašymas, pristatant kiekvienos iš programų įgyvendinimo rezultatus, pasekmes.
7	Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymasis/ mokymasis,	Mokyklos organizuotų renginių edukacinis kryptingumas	Mokyklos renginių ugdomąjį potencialą	balai	Mokyklos pateikia ne daugiau kaip 3 renginių aprašymus. Už kiekvieną, ekspertų nuomone, kryptingai pasirinktą ir gerai įgyvendintą renginį skiriamas 1 balas. Iš viso skiriami ne daugiau kaip 3 balai.	Mokykla	Mokykla pateikia 5 renginių, išvykų, pažintinių dienų ir pan., kurios turėjo didžiausią ugdomąjį poveikį mokiniams, aprašymus. Ugdomasis poveikis turėtų būti išsamiai argumentuotas. Vieno renginio aprašymo su iliustracijomis apimtis - ne didesnė kaip 1 psl.
8	Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymasis/ mokymasis, Dinamiška ir atvira ugdymo aplinka	Edukacinių erdvių pritaikymo kūrybiškai, inovatyviai veiklai, tyrinėjančiam, savivaldžiam mokymuisi originalumas	Kūrybišką mokyklos požiūrį į ugdymosi organizavimą, jos išradingumą, laisvę ir iniciatyvumą.	balai	Mokyklos pateikia ne daugiau kaip 3 edukacinių erdvių pristatymus. Už kiekvieną, ekspertų nuomone, originaliai pritaiktą kūrybiškai, inovatyviai veiklai, tyrinėjančiam, savivaldžiam mokymuisi erdvę skiriamas 1 balas. Iš viso skiriami ne daugiau kaip 3 balai.	Mokykla	Mokyklos pristato ne daugiau, kaip tris edukacines erdves, atskleisdamos jų ugdomąjį potencialą. Pristatant kiekvieną edukacinę erdvę ir veiklą joje, galima naudoti nuotraukas, filmuotą medžiagą (ne ilgesnę, kaip 5 min. trukmės).
9	Dialogiškas ir	Mokinių ir jų tėvų,	Tėvų ir mokinių	proc.	Gavus mokyklų duomenis,	Mokykla	Parengtos anketos tėvams ir

	tyrinėjantis ugdymasis/ mokymasis, Paremiantis mokymąsi ugdymas/ mokymas	gerai ir labai gerai vertinančių pamokų organizavimo atitiktį mokinių poreikiams, dalis	požiūrį į mokyklos gebėjimą organizuoti įdomias ir mokinius įtraukiančias pamokas.		nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3		mokiniams, kurios apims svarbius geros mokyklos aspektus. Apklausa administruojama naudojant IQES aplinką.
10	Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymasis/ mokymasis, Paremiantis mokymąsi ugdymas/ mokymas	Išorinio mokyklos vertinimo metu įvardintų stiprybių (+10) dalis iš 2 ir 3 srities (ugdymas ir mokymasis, pasiekimai)	Pamokų kokybę.	proc.	Balai neskiriami, tačiau, jei mokyklos surenka vienodą skaičių balų vertinimo metu, tuomet atsižvelgiama į šį rodiklį.	NMVA	Išorinio vertinimo medžiaga (ne senesnė kaip 3 m.)
11	Lyderystė ir įgalinanti vadyba	Mokyklos taryboje priimtų sprendimų skaičius	Mokyklos savivaldos veiksmumą, bendruomenės įtaką priimant sprendimus.	vnt.	Gavus mokyklų duomenis, nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3. Pvz., 1 balas – privalomi sprendimai pagal įstatyminę bazę, 2 balai – privalomi pagal įstatyminę bazę ir informaciniai sprendimai, 3 balai – privalomi pagal įstatyminę bazę, informaciniai ir neprivalomi mokyklos veiklai darantys įtaką sprendimai.	Mokykla	Mokyklos pateikia vieno metų Mokyklos tarybos sprendimus.
12	Lyderystė ir įgalinanti vadyba	Teiktų paraiškų dalyvauti projektuose skaičius	Mokyklos iniciatyvumą, smalsumą, atkaklumą.	vnt.	Gavus mokyklų duomenis, nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3	Mokykla	Mokyklos pateikia 2012- 2013 mokslo metais teiktų paraiškų sąrašą, taip pat įgyvendinamų projektų sąrašą. Sąrašė pateikiama informacija: projekto pavadinimas, kada teikta paraiška, ar gautas finansavimas, mokytojų, atsakingų už projekto įgyvendinimą, pavardės.
13	Besimokanti	Mokytojų, per	Mokytojų norą	proc.	Gavus mokyklų duomenis,	Mokykla	Pateikiamas visų mokytojų

	bendruomenė	pastaruosius metus vedusių atviras pamokas (tiesiogiai nesusijusias su mokytojo atestacija), vedusių seminarus ir/ar skaičių pranešimus, dalis	dalintis savo atradimais, motyvaciją tobulėti, bendruomenės mokymąsi.		nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3		sąrašas (dirbančių pagrindinėje darbovietėje), kuriame nurodomas mokytojas, veikla, tema ir data. Į sąrašą įtraukiami ir mokytojai, kurie neturėjo šį rodiklį atitinkančios veiklos.
14	Įsipareigoję vietos bendruomenė ir steigėjas	Finansinės savivaldybės paramos ugdymo procesui tobulinti dydis (3 metų laikotarpis)	Mokyklos ir steigėjo bendradarbiavimą.	Litai	Gavus mokyklų duomenis, nustatomi intervalai, kurių ribose bus skiriami balai nuo 0 iki 3	Mokykla	Mokykla pateikia pastarųjų 3 m. metinius priemonių planus ir nurodo, kaip konkrečiai steigėjas prisidėjo prie ugdymo proceso tobulinimo.
15	Įsipareigoję vietos bendruomenė ir steigėjas	Straipsnių apie mokyklą vietos spaudoje skaičius (per pastaruosius 2 metus)	Mokyklos veiklos kokybės pripažinimą vietos bendruomenėje	vnt.	Mokyklos pateikia ne daugiau kaip 3 straipsnius išėjusius per pastaruosius 2 metus. Už kiekvieną neužsakomąjį straipsnį, kuriame, ekspertų nuomone, demonstruojami geros mokyklos bruožai skiriama 1 balas. Iš viso skiriami ne daugiau kaip 3 balai.	Mokykla	Mokyklos pateikia straipsnius, videoreportažus, radijo laidų įrašus ar kt. medžiagą.

Nacionalinė „geros mokyklos“ atranka

Šiame skyriuje trumpai pristatome savo siūlymus dėl nacionalinės „geros mokyklos“ atrankos. Siūlymą sudaro dvi dalys – dėl mokyklų kategorijų išskyrimo ir atrankos proceso organizavimo.

Mokyklų kategorijos

Geros mokyklos atrankoje gali dalyvauti visos bendrojo lavinimo mokyklos, nepriklausomai nuo mokyklos steigėjo tipo. Mokykla vertinama kaip vienas vienetas, įskaitant ir jos filialus (skyrius).

Geriausiai dirbančios mokyklos vertinimą rekomenduojama organizuoti šiose bendrojo lavinimo mokyklų grupėse:

- Pradinės mokyklos, įskaitant mokyklas-darželius;
- Pagrindinės mokyklos;
- Gimnazijos (4 metai);
- Vidurinės mokyklos ir gimnazijos, teikiančios pagrindinio arba pagrindinio ir pradinio ugdymo programas;
- Menų gimnazijos, konservatorijos, technologinės gimnazijos;
- Suaugusiųjų mokyklos ir jaunimo mokyklos.

Skirstyti mokyklas priklausomai nuo gyvenamosios vietovės tipo nėra numatyta, nes tai įteisintų teritorinę segregaciją.

Dalyvavimas nacionalinėje geriausiai dirbančių mokyklų atrankoje

Dalyvavimas nacionalinėje geriausiai dirbančių mokyklų atrankoje susideda iš keleto etapų:

1. Paraiškos dalyvauti konkurse pateikimas. Nustatyto pavyzdžio paraiškas teikia mokyklos, apie tai informavusios mokyklos steigėjus. Steigėjas gali pasiūlyti mokyklai dalyvauti atrankoje. Iš kiekvienos savivaldybės paraiškas gali pateikti ne daugiau, kaip dvi mokyklos, nepriklausomai nuo jų tipo. Jei paraiškas pateikia mažiau, nei 5 atitinkamos grupės mokyklos, dalyviai informuojami, kad konkursas šioje grupėje nevyksta. Alternatyva: atrankas skirtingoms mokyklų grupėms galima skelbti kas antri metai.
2. Informacijos, skirtos vertinimui, pateikimas. Mokykla, remdamasi rodiklių sistema, pati renka informaciją, ją sistemingą ir pateikia Nacionalinei mokyklų vertinimo agentūrai. Agentūra, gavusi mokyklos paraišką, taip pat renka atitinkamą informaciją apie mokyklas. Informacija surenkama ir pateikiama per vieną mėn. nuo paraiškų priėmimo termino pabaigos.
3. Informacijos talpinimas ir panaudojimas. Mokyklos visą vertinimui reikalingą informaciją iki nurodyto termino pateikia NMVA sudarytoje elektroninėje terpėje. Mokyklos pateikti duomenys yra naudojami tik geriausių mokyklų atrankai, teikiama informacija yra konfidenciali ir be mokyklų leidimo neviešinama.
4. Ekspertų grupių sudarymas. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra suformuoja ekspertų grupes, priklausomai nuo mokyklos tipo. Ekspertų grupę sudaro du ekspertai ir vyresnysis

ekspertas – grupės vadovas. Ekspertais gali būti pasitelkiami NMVA darbuotojai, išorės vertintojai, edukologijos srities mokslininkai.

5. Ekspertinis vertinimas. Ekspertai, naudodamiesi turima informacija, vertina mokyklas pagal kiekvieną rodiklį, pildo vertinimo protokolus. Rodikliai įvertinami balais, skaičiuojama balų suma - bendras mokyklos vertinimas. Kiekviena ekspertų grupė pripažinimui siūlo ne daugiau, kaip dvi kiekvieno tipo mokyklas, nurodydami prioritetiškumą .
6. Kandidatų atranka. Ekspertų taryba, kurią sudaro vyresnieji ekspertai, peržiūri atrinktų mokyklų rodiklius ir nusprendžia dėl pripažinimo. Jei reikia, planuoja ekspertų apsilankymą mokyklose.
7. Laimėtojų apdovanojimas ir informacijos apie įvertinimo rezultatus sklaida. Mokykloms įteikiamas pažymėjimas, kuris liudija, geriausiai dirbančios mokyklos vardą ir suteikiama teisė naudotis geriausiai dirbančios mokyklos ženklu.